

Moravske Toplice, 11. in 12. april 2019

22. STROKOVNO POSVETOVANJE

KROŽNA EKONOMIJA ZA BOLJŠI ZRAK IN MANJ ODPADKOV

SMERNICE in SKLEPI

Več informacij o posvetu in strokovnih prispevkih:

www.gospodarnoinodgovorno.si

Organizatorji

ZRS Bistra
P T U J

Univerza v Mariboru
Fakulteta za kmetijstvo
in biosistemske vede

Univerza v Mariboru
Fakulteta za strojništvo

Soorganizatorja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

15. april 2019

1. KROŽNO GOSPODARSTVO V NACIONALNEM ENERGETSKEM IN PODNEBNEM NAČRTU SLOVENIJE

1. Zaključki iz 20. in 21. posveta ZEG so še vedno aktualni in naj predstavljajo primarne usmeritve za izpolnjevanje obvez, ki se zahtevajo v NEPN.
2. Krožno gospodarstvo mora postati osnovna filozofija vse družbe, saj z njim povečujemo snovno in energijsko učinkovitost ter socialno blagostanje.
3. NEPN ni samo načrt za energijsko in podnebno preobrazbo Slovenije, ampak predstavlja skupaj s strategijo razvoja celovito družbeno spremembo, ki vodi v sonaravno družbo.
4. Na področju energetike je potrebno preiti na uporabo vsaj 35 % deleža obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030, saj bomo s tem dosegli tudi cilj 40 % zmanjšanje emisij TGP.
5. Pri tem naj se pospešeno uporabijo predvsem uveljavljene tehnologije, ki so v intelektualni lasti ali v proizvodnji v Sloveniji (sinteza dizla, metana, metanola, uplinjanje in kogeneracija).
6. Odpadna biomasa in solarni vodik morata postati del krožnega gospodarstva z organskim ogljikom.
7. Predelava odpadkov in njihova termična izraba morata postati del krožnega gospodarstva ob upoštevanju industrijske simbioze in virtualne tržnice.
8. Pri uvajanju krožnega gospodarstva je potrebno posebno pozornost posvetiti razvoju okolju prijaznega kmetijstva in mu zagotavljati ustrezno strokovno in finančno pomoč, saj sta kmetijstvo in gozdarstvo panogi, ki bosta lahko oskrbovali energetska gospodarstvo z organskim ogljikom v svojih neuporabljenih surovinah (kmetijski in gozdni odpadki).
9. Uvajanje krožnega gospodarstva mor pravično obremeniti vse prebivalstvo v skladu z socialnim stanjem.
10. Slovenija mora v naslednjem desetletju pospešeno pripravljati projekte za pridobivanje raziskovalnih, razvojnih in drugih sredstev za hitrejši prehod v družno s kroženjem ogljika (nizko ogljično družbo z manjšo emisijo fosilnega ogljika).

2. ENERGIJA IZ ODPADKOV

1. Odpadki so neogibni del vseh procesov. S konceptom krožnega gospodarstva jih lahko koristno izrabimo - kot alternativni surovinski ali energijski vir. Odgovornost vsake družbe je, da jih zajema in z njimi ustrezno ravna na mestu nastanka v korist družbe in okolja. Potrebno je spodbujanje k odgovornemu in inovativnemu ravnanju z odpadku. Razumevanje, da je hierarhija ravnanja z odpadki načelo, ki pa ne sme siliti v rešitve, ki bi imele višje okoljske stroške ali večji okoljski odtis.
2. V hierarhiji trajnostnega ravnanja z odpadki (zmanjševanje, ponovna uporaba, reciklaža, termična izraba in odlaganje na odlagališča) je slednji način najmanj sprejemljiv. Zaradi raznolikosti sestave je potrebno odpadke ločeno zbirati in jih obdelati ustrezno njihovim lastnostim. Kadar materialna reciklaža ni več možna, je smotrno izrabiti vsaj njihovo energetsko vsebnost. Uporaba odpadkov kot vir toplote in drugih vrst energije (elektrika, bioplin, sintezni plin) je varna za zdravje ljudi in okolje, če jo izvajamo v skladu z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami.
3. Velika evropska mesta v duhu razvoja in delovanja 'pametnih mest' del svojih surovinskih in energetskih potreb pokrivajo iz svojih odpadkov. V Sloveniji imamo že vzpostavljeno visoko stopnjo ločenega zbiranja odpadkov in tudi predelovalne kapacitete za njihovo snovno izrabo, nimamo pa dovolj objektov oz. sistemov za njihovo energetsko izrabo (naprave za kogeneracijo elektrike in toplote iz odpadkov - sodobne sežigalnice, bioplinarne, uplinjevalne naprave).

4. Zaradi kopičenja tovrstnih odpadkov in velikih stroškov za njihovo predelavo v tujini je potrebno urgentno pristopiti k načrtovanju optimalnega sistema mreže naprav (kombinacija industrijskih termičnih objektov in namenskih naprav za toplotno obdelavo odpadkov), ki bo zadovoljevala sprotne potrebe nastajanja teh odpadkov in omogočila smotno izrabo sproščene energije. Za to je odgovorno Ministrstvo za okolje, ki naj – v sodelovanju s pristojnimi deležniki - kar najhitreje poišče optimalno rešitev in pristopi k njenemu udejanjanju.
5. Vzporedno je treba povečati transparentnost celotnega integriranega sistema ravnanja z odpadki, s podatki obveščati zainteresirano in širšo javnost ter z dialogom prispevati k družbenemu razumevanju odgovornega ter avtonomnega ravnanja z njimi. Strokovni posveti, kot je nedavno izveden v Moravskih Toplicah, so eden od uspešnih načinov soočanja gledišč in iskanja najboljših, za vse sprejemljivih, rešitev.

3. OKOLJSKO KOMUNICIRANJE

1. Predlagamo, da se pri izvajanju ozaveščevalnih akcij prek državnih ustanov določijo prednostne vsebine, ki dobijo financiranje. Najprej naj bo na vrsti ozaveščanje pri zmanjševanju in sortiranju odpadkov. Podatki embalažnih družb in predelovalcev odpadkov kažejo na slabo kakovost ločeno zbranih frakcij odpadkov. Družbe, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo ugotavljajo, da se kakovost ob ozaveščevalnih akcijah izboljša, po njenem izteku pa kakovost ločeno zbranih odpadkov sčasoma spet upade.
2. Predlagamo tudi, da MOP aktivno sodeluje pri promociji obratov za termično obdelavo odpadkov. Sodeluje lahko z informiranjem, na primer z informacijami o načinu in kakovosti nadzora nad obstoječimi napravami. Pri tem pa naj ne podpira ene vrste lastništva, na primer zgolj državne ali občinske naprave, ampak dejavnost v celoti, torej tudi ustrezne industrijske termične obrate.
3. MOP naj si postavi za cilj krepitev ugleda strokovnih služb in ustanov v resorju, na primer okoljske inšpekcije in ARSO, pri tem mislim na tisti del agencije, ki izdaja soglasja. Zaupanje v takšne organe je pomembno tudi pri pridobivanju podpore na primer postavitvi naprave z energetske izrabo odpadkov.

4. ZAKONODAJA SLOVENIJE:

Gradnja objektov in integralna gradbena dovoljenja, IED dovoljenja, splošna okoljevarstvena dovoljenja, emisije in naprave za uporabo biomase

1. Vsebina prispevkov v okviru »Zakonodaja Slovenije« predstavlja novo gradbeno zakonodajo, vendar predvsem v povezavi s spremembami, ki jih le ta prinaša na področje okoljevarstvenih postopkov ter (časovnim in vsebinskim) težavam pri pridobivanju okoljevarstvenih dovoljenj (OVD) in njihovih sprememb, tudi v povezavi z gradbenimi posegi in gradnjo samo.
2. Prispevki strokovnjakov (objavljeni v Zborniku) prikazujejo celoten potek sprememb pri gradnji objektov, ki potrebujejo presojo vplivov na okolje (in posledično pridobivanje okoljevarstvenega soglasja, ki pa je po novem vključeno v integralno gradbeno dovoljenje oz. IGD) s posebnim poudarkom na vlogi in vplivu stranskih udeležencev (tako po Zakonu o varstvu okolja oz. ZVO-1, po Gradbenem zakonu oz. GZ in po Zakonu o splošnem upravnem postopku oz. ZUP). Stranski udeleženci vseh vrst (sosodje s pravnim interesom, nevladne organizacije s statusom po 152. členu ZVO-1 in civilne iniciative z nad 200 registriranimi člani) lahko namreč bistveno vplivajo na same vsebine *objektov z vplivi na okolje* (dikcija iz gradbene zakonodaja za objekte, ki potrebujejo presojo vplivov na okolje), predvsem pa na trajanje postopkov oz. na predvidljivost takih investicij in posledično na pravno varnost investorjev.

3. Dodaten poudarek je namenjen težavam pri uvajanju novih postopkov na področju graditve, posebej v povezavi z obširnostjo in težavnostjo okoljevarstvenih podzakonskih aktov, ki (lahko) bistveno vplivajo tako na vsebino investicij kot čas pridobivanja vseh potrebnih dovoljenj za pričetek gradnje in obratovanja. Tu je dodaten poudarek na usposabljanju inženirsko – arhitekturnih kadrov oz. vključevanju okoljevarstvene stroke v načrtovanje investicij že od samega začetka.

5. KAKOVOST ZUNANJEGA ZRAKA

1. Na koncentracijo onesnaževal v zraku močno vplivajo meteorološke razmere in relief. Ker večina slovenskih mest leži v kotlinah, je za širjenje onesnaženja ključno poznavanje povprečnih globin jezer hladnega zraka za posamezne kotline. Vsaka študija onesnaženja zraka, še posebej pred novimi večjimi investicijami, kot so sežigalnice ali industrijski obrati, mora vključevati temeljito analizo dolgoletnih lokalnih vremenskih vzorcev in ustrezne modelne študije.
2. Stroka si ne sme dovoliti, da z olepševanjem dejstev zaradi vpliva močnejših interesnih skupin, pod pretvezo povečevanja blaginje ljudi, izgublja verodostojnost in izrablja zaupanje ljudi. Potreben je širši pogled na onesnaževala v povezavi z njihovimi prekurzorji in toksičnostjo, ki ima ključen vpliv na zdravje ljudi in biodiverzitetu.
3. Ukrepe za izboljševanje kakovosti zraka in nove predloge je smiselno strniti v enovit Načrt ohranjanja najboljše kakovosti zraka, ki bo vsebinsko medsektorsko usklajen z Ministrstvom za infrastrukturo, izvajal pa se bo v sodelovanju med državo in lokalnimi skupnostmi.
4. Zaradi kompleksnosti upravljanja s slovenskimi gozdovi in ogrevanja z lesom dokončati, sprejeti in izvajati Strategijo umne rabe lesne biomase za ogrevanje stavb.
5. Onesnažen zunanji zrak je še vedno eden poglavitnih dejavnikov tveganja za kronične bolezni in umrljivost, zlasti boleznimi centralnega živčnega sistema, pri dolgotrajni izpostavljenosti tudi z inzulinsko odpornostjo in sladkorno boleznijo tipa 2. Dokazana je povezanost s pljučnim rakom, glede povezanosti z rakom sečnega mehurja, ledvic, danke ter drugimi so potrebne nadaljnje raziskave.
6. Pomen pregleda patofizioloških učinkov na telesna tkiva se kaže v bolj učinkoviti preventivi na področju zmanjševanja učinkov onesnaženega zunanjega zraka na zdravje. Prav tako je poznavanje odgovornih patofizioloških mehanizmov dobra osnova za možne intervencijske strategije.
7. Na naslednjem strokovnem srečanju nameniti posebno pozornost onesnaženosti notranjega zraka.

6. ZRAK IN DIMNIKARSKA DEJAVNOST

- ZDIMS ni izpolnil pričakovanj zato ga je potrebno čim prej spremeniti in dopolniti, saj imamo iz malih kurilnih naprav zmeraj bolj onesnažen zrak, zmeraj več ljudi zboleva zaradi onesnaženega zraka stroški državnega proračuna naraščajo zaradi zdravljenja, več je bolniških in večji so stroški naših domačih proračunov ko nekdo zboli.
- Po podatkih naj bi bilo več dimniških požarov in manjše število opravljenih storitev.
- Uporabniki odklanjajo storitve pribl. 100.000.
- Dimnikarji nimajo interesa, da bi se izobraževali oziroma, da bi izobraževali kader. Vzrok zato je zakonska rešitev o licencah kjer lahko vsak dela vse čeprav je jasno, da en sam ne more ponuditi kontinuitete v opravljanju storitev, ne more v skladu z predpisi iz varstva pri delu opravljati varno storitev v večstanovanjskih stavbah, tako zase kot za uporabnika, ne more varno čistiti večjih kurilnih in dimovodnih naprav.
- Izbor izvajalca ni jasen. Obrazec za izbiro, ki je objavljen v Zborniku, je dober predlog.

- Cenovna politika ni za vse enaka pri enaki opravljeni storitvi – določi se minimalna stroškovna cena ostalo je stvar dogovora med uporabnikom in izvajalcem.
- Izbira dimnikarja, bolj primerno uvesti pooblastilo za eno dimnikarsko družbo na večjem področju, ki potem skrbi za izvajanja in pokritost terena, stranka pa se odloči glede na nivoje licenc in dovoljenj koga izbere.
- Uvesti več nivojske licence za dimnikarje.
- Uvesti več nivojska dovoljenja dimnikarskim družbam.
- Bolj določno opredeliti konflikt interesov-tudi povezane družbe.
- V zakonu določiti meje garantne odgovornosti.
- V zakonu določiti, da pristojna inšpekcija lahko ukrepa samo v primeru prijave uporabnika naprav ter, da mora kontrola uporabnikov, ki nimajo opravljenih storitev tekoča. Redne kontrole dimnikarskih družb pa se opravljajo v rokih ki niso krajši od treh let.
- Od vseh državnih organov zahtevamo, da ZEG vabijo na vse razprave iz področja dimnikarske službe.

V ZEG zmeraj ponudimo rešitve in smo zmeraj pripravljeni sodelovati z OZS Sekcijo dimnikarjev ter ostalimi iz vrst izvajalcev, uporabniki ter MOP in strokovnimi institucijami. V prilogi Zbornika je delovno gradivo popravljenega in dopolnjenega ZDIMS, kjer smo na osnovi pripomb zbranih ob sprejemanju zakona, pripomb uporabnikov in izvajalcev na pomanjkljivosti zakona pripravili rešitve. Potrebno je poudariti, da so nas pri pogojih, ki jih mora izpolnjevati dimnikarska družba prehiteli že na Hrvaškem in Srbiji. Njihovi pogoji so zapisani v Zborniku.

Cilj, ki ga želimo doseči z novim ZDIMS je strokovna, opremljena in dobro organizirana dimnikarska služba, ki jo bodo uporabniki z veseljem sprejemali.

Zaključki posvetovanja bodo posredovani širši javnosti, pristojnim državnim organom, strokovnim institucijam, nevladnim organizacijam in medijem.

ORGANIZACIJSKI ODBOR STROKOVNEGA POSVETOVANJA

Karel Lipič (predsednik), dr. Viktor Grilc (podpredsednik), dr. Peter Novak (podpredsednik), dr. Niko Samec, dr. Filip Kokalj, dr. Lučka Kajfež Bogataj, dr. Štefan Čelan, dr. Klavdija Rižnar, dr. Miran Lakota, dr. Tomaž Vuk, dr. Janez Ekart, dr. Marinka Vovk, dr. Nada Pavšer, Drago Dervarič, mag. Jorg Hodalič, Borut Hočevar, mag. Rudi Vončina, Franc Cipot, Jože Leskovar, dr. Cvetka Ribarič Lasnik, Vilko Pešec, Ivan Kukovec